

De resultaten van het CORE-project

Een competente medewerker vraagt om een competent systeem

Onderzoekers, beroepskrachten en beleidsmakers zijn het erover eens dat de kwaliteit van voorzieningen voor jonge kinderen afhangt van de 'competentie' van het personeel. Wat maakt een kindbegeleider of pedagogisch medewerker competent?

In oktober werd een rapport gepubliceerd over een Europees onderzoek naar competentievereisten voor voorzieningen voor jonge kinderen (CORE) en het ontwikkelen, ondersteunen en behouden van competenties op verschillende niveaus. Het rapport geeft duidelijke aanbevelingen voor een competentiebeleid.

Het onderzoek werd uitgevoerd door de Universiteit van Oost-Londen en de Universiteit Gent in opdracht van het Directoraat-generaal voor Onderwijs en Cultuur van de Europese Commissie. De studie onderzocht de competenties en professionaliteit in voorzieningen voor jonge kinderen (0 tot 6 jaar) en bevat een overzicht van literatuur, een bevraging van experts van 17 verschillende landen en 7 verdiepende casestudies.

DOOR: MICHEL VANDENBROECK EN MATHIAS URBAN - De competentie van het personeel is een van de meest in het oog springende voorspellers van de kwaliteit van een voorziening. Het recent uitgevoerde CORE-onderzoek suggereert dat de kwaliteit van het personeel door meerdere factoren wordt bepaald, waaronder competente individuen en competente systemen. De belangrijkste factoren zijn goede werkomstandigheden die personeelsverloop voorkomen, voortdurende pedagogische ondersteuning om over de eigen praktijk kritisch te reflecteren en deze te documenteren, en het construeren van pedagogische praktijk door theorie en praktijk aan elkaar te verbinden. Alhoewel het belangrijk is om over kennis en praktische vaardigheden te beschikken, moeten pedagogisch medewerkers en teams ook over reflectieve vaardigheden beschikken. Ze werken immers in complexe, onvoorspelbare en uiteenlopende contexten.

Deskundige ondersteuning

Het CORE-rapport bevestigt de aanbevelingen van eerdere beleidsdocumenten. CORE merkt op dat het belangrijk is dat in ieder geval één beroepskracht binnen een team over een bachelor-diploma zou moeten beschikken (International Standard Classification of Education niveau 5).

Deze bachelor zou zijn of haar verantwoordelijkheden met andere teamleden moeten delen. Daarnaast is het gezamenlijk linken van theorie aan praktijk essentieel voor het bevorderen van de reflectieve vaardigheden van het team.

Een casestudy over de *éducateur Jeunes enfants* – een bacheloropleiding aan het Collège Coopératif Rhône-Alpes in Lyon – benadrukt de link tussen theorie en praktijk en in de Deense opleiding tot pedagoog slaagt men erin om vanuit de praktijk tot theoretische inzichten te komen. Het werk van de pedagogische coaches (pedagogistas), dat in een casestudy van de Noord-Italiaanse stad Pistoia werd bestudeerd, is een inspirerend voorbeeld van reflectie op de praktijk. Alle CORE-casestudies benadrukken het belang van professionele en pedagogische ondersteuning, die verticale en horizontale mobiliteit mogelijk maakt. In Spanje en Litouwen bestaan er goede voorbeelden van hoe eerder verworven competenties die via cursussen of pedagogische begeleiding werden opgebouwd erkend kunnen worden.

Onzichtbare assistenten

'Competente systemen' zijn nodig voor alle beroepskrachten die werken met jonge kinderen en zijn een voorwaarde voor kwaliteit. Een belangrijk deel van de praktijkmedewerkers wordt in veel Europese landen echter vergeten in beleidsdocumenten en kwalificatiestrategieën. In de CORE-studie worden deze werknemers 'onzichtbare assistenten' genoemd. Het CORE-onderzoek laat zien dat in veel landen het personeelsbestand bestaat uit assistenten met geen of een lagere opleiding. In de meeste EU-landen hebben deze lager opgeleide assistenten minder toegang tot permanente vor-

ming dan hun hoger opgeleide collega's. De casestudies laten interessante voorbeelden zien van hoe deze groep ondersteund kan worden. In sommige landen is het mogelijk om als assistent het werk te combineren met het volgen van een hogere opleiding, zoals in Frankrijk en in Denemarken. Op andere plekken, zoals Pistoia (Italië) en Slovenië, zijn deze mogelijkheden systematisch opgenomen in de planning, documentatie en evaluatie van de pedagogische activiteiten. In Engeland is een hogere professionele status geïntroduceerd waarmee de in de praktijk opgedane competenties worden erkend (zie artikel Claire Cameron).

(Inter)institutionele competenties

Een van de belangrijkste bevindingen uit het CORE-onderzoek is dat competentie van medewerkers een kenmerk is van het hele systeem, in plaats van de vaardigheden, kennis en attitudes van een individueel persoon. Het 'competente systeem' ontwikkelt zich via wederzijdse relaties tussen individuen, teams, instellingen en de bredere sociale en politieke context. Een belangrijk aspect van een competent systeem is hoe het werknemers ondersteunt en de mogelijkheden biedt om hun capaciteiten te ontwikkelen om een pedagogische praktijk vorm te geven die tegemoetkomt aan de behoeften van kinderen en gezinnen in snel veranderende sociale contexten. Een verschuiving van een individuele naar een systemische benadering van competentie ligt dan ook ten grondslag aan de aanbevelingen van het CORE-rapport. De aanbevelingen gaan onder andere in op de noodzaak van kindvrije, betaalde uren waarin de pedagogisch medewerkers kunnen plannen, hun activiteiten documenteren en reflecteren op de praktijk, deelnemen aan sessies van collegiaal leren (met bijvoorbeeld collega's of instellingen in de buurt). Daarnaast wordt er gepleit voor het mogelijk maken van de combinatie van werken en het volgen van een kwalificerende opleiding; en de deelname aan actie-onderzoekprojecten of praktijkgebaseerd onderzoek. Deze voorwaarden hebben betrekking op alle kindbegeleiders, ongeacht hun opleidingsniveau.

Systemische benaderingen ten aanzien van competentieontwikkeling en professionalisering overstijgen de kinderopvangvoorzieningen of de kleuterscholen. Ze vragen nauwe samenwerking met andere voorzieningen, waarbij de vorm afhankelijk is van de context, de kinderen en de ouders. Zo kan er bijvoorbeeld samenwerking plaatsvinden tussen verschillende voorzienin-

gen in de omgeving (in Pistoia is deze rol bijvoorbeeld weggelegd voor de pedagogistas); tussen voorzieningen voor jonge kinderen en andere zorgvoorzieningen, zoals de gezondheidszorg, kindbescherming of sociale voorzieningen (bijvoorbeeld de Children's Centres in Engeland); tussen voorzieningen voor jonge kinderen en het basisonderwijs, om een soepele overgang te verzekeren (zoals bijvoorbeeld in Slovenië); tussen voorzieningen voor jonge kinderen en opleidingsinstituten (zoals bijvoorbeeld in Lyon); of tussen voorzieningen voor jonge kinderen en lokale autoriteiten en beleidsmakers (zoals bijvoorbeeld in Polen, Pistoia en Gent).

Een competent bestuur

Management, beleid en bestuur zijn belangrijke aspecten van een deskundig systeem. Alle succesvolle voorbeelden uit het CORE-onderzoek zijn een onderdeel van een coherent politiek beleid. Deskundige systemen gedijen goed onder een beleid dat regelmatig in overleg gaat met de betrokken partijen, vooral op lokaal gebied. Pogingen om de sector, of in sommige gevallen de 'markt', te reguleren, resulteren in een gebrek aan samenhang tussen kwalificatie-initiatieven op verschillende niveaus van het systeem. De Engelse casestudie leert ons dat in marktgerichte systemen het professionaliseren van het hele systeem van voorzieningen voor jonge kinderen bijzonder moeilijk is. Uit het CORE-onderzoek blijkt tevens het belang van pedagogische curricula of beroeps-, trainings-, en competentieprofielen. Maar de experts die deelnamen aan de onderzoeken, waarschuwen voor profielen en curricula die te gedetailleerd voorschrijven hoe het moet. Een algemeen pedagogisch raamwerk helpt de samenhang te versterken tussen de opleidingscompetentieprofielen en de beroepsprofielen en biedt een link tussen de opleidingsinstituten en de werkplek, en ondersteunt zowel uitwisseling tussen collega's als samenwerking tussen de praktijk en de initiële opleidingen. Het is echter belangrijk om op te merken dat gedetailleerd voorgeschreven curricula de autonomie van de opleidingsinstituten alsmede de creativiteit van de beroepskracht kan belemmeren en een negatieve invloed kan hebben op experimenten en vernieuwingen.

Een ander belangrijk aspect van het competentiebeleid is het garanderen van aangepaste werkomstandigheden. Het gaat hierbij om loon (vergelijkbaar met het loon van leerkrachten van de basisschool), vakverteenwoordiging en een

professioneel samenwerkingsverband om de professionele identiteit te bevorderen.

Europees

Naar aanleiding van de CORE-bevindingen hopen we dat de Europese Commissie opkomt voor kwalitatieve voorzieningen als een maatschappelijke verantwoordelijkheid en dat voorzieningen voor jonge kinderen een integraal deel uitmaken van het educatieve stelsel van de lidstaten. We hopen daarom dat de kwaliteit van het aanbod net zoveel aandacht en ondersteuning zal krijgen als de uitbreiding van het aanbod de afgelopen jaren heeft ontvangen (bijvoorbeeld in de Barcelona-doelstellingen). Kwaliteitscriteria zouden richtlijnen moeten omvatten over competentievereisten vanuit een systemisch perspectief, waarbij naast de individuele competentievereisten ook vereisten worden opgenomen op institutioneel, lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Michel Vandenbroeck werkt bij de vakgroep sociale agogiek van de Universiteit Gent.

- Michel.Vandenbroeck@Ugent.be
- Mathias Urban is werkzaam bij de Cass School of Education and Communities van de University of East London.*
- M.Urban@Uel.ac.uk

Verder lezen

Children in Europe (2008). *Young children and their services: developing a European approach.*

European Commission Network (1996). *Quality targets in services for young children.*

Eurydice Network (2009). *Eurydice report 2009.*

OECD (2001, 2006). *Starting Strong.*

UNICEF (2008). *The child care transition, Unicef Report Card 8.*

Cameron, C. and Moss, P. (2007). *Care Work in Europe: current understandings and future directions.* **Routledge: London.**

Oberhuemer, P., Schreyer, I. and Neuman, M. J. (2010). *Professionals in early childhood education and care systems. European profiles and perspectives.*

Barbara Budrich Publishers: Opladen and Farmington Hills.